

"MIEHEKSI JA NAISEKSI LOI HÄN HEIDÄT"

Pekka Ervastian esitelmä 4.9.1932

Arvoisat kuulijat ja rakkaat ystävät! Tervehdin teitä taas sydämellisesti tämän kauniin kesäloman jälkeen, kun työkaudemme taas nyt alkaa ja olemme ensimmäistä kertaa koolla.

Näin työkauden alkaessa me olemme totuudenetsijöinä usein luoneet katsauksen koko meidän pyrkimyksellemme, koko meidän elämäkatsomukseemme, ja välistä, varsinkin viime aikoina olemme myös luoneet silmäyksen nykyajan oloihin ja kysyneet itseltämme, millä tavalla meidän elämänymmärryksemme auttaa meitä tätä nykyaikaa ja sen probleemeja ymmärtämään. Mutta tällä kertaa en tahdo nyt kosketella mitään päivänkysymystä, en mitään semmoista nykyajan probleemia, joka kuitenkin kuuluu ohimeneviin ja haihtuviin historiallisiin ilmiöihin. Totuudenetsijöinä me emme harrastakaan niin paljoa aivan nykyhetken haihtuvia asioita, kuin niitä ikuisia kysymyksiä, jotka aina pysyvät meille samanlaisina, oli se historiallinen kausi, jossa elämme, minkälainen tahansa. Kaikki tiedämme, että historian joka aikana ihmiskunta elää omaa vaikeaa elämäänsä, elämää jonka me ihmiset teemme itse paljoa vaikeammaksi, kuin mitä sen tarvitsisi olla. Me ihmiset itse olemme monessa suhteessa vielä kehittymättömiä, ahdasmielisiä, suvaitsemattomia ja kiihkomielisiä. Me olemme usein sielussamme ja sisäisissä tunteissamme lähellä ilkeyttäkin. Me ihmiset emme ole vielä kehittyneet ja kasvaneet niin paljon, että me olisimme vapaita ihmisiä, jotka puolueettomasti, rauhallisesti ja rakkaudella voisimme katsella elämän asioita

ja elämän ilmiöitä, vaan jotka enemmän tai vähemmän tietämättöminä ja sen johdosta ahdasmielisinä olemme vaipumassa selvästi itsekkääseen toimintaan ja ilkeämieliseen arvosteluun, ja sillä tavalla me vaikeutamme elämää maan päällä, sen sijaan, että me ihmiset voisimme kasvattaa ja kehittää itsessämme kaikkia hyviä ominaisuuksia, kehittäisimme itsessämme – niinkuin kaikki suuret opettajat ovat aina opettaneet – rakkautta, ymmärtämystä, hyvää tahtoa, veljeyttä, ja ystävällisyyttä. Sitä jos itsessämme kehittäisimme, niin elämämme maan päällä myöskin muodostuisi paljon onnellisemmaksi, ja ei olisi ollenkaan niin paljon paha olemassa, niin paljon pahoja tekoja, rikollisuutta ja onnettomuutta maan päällä kuin nyt on. Minkä tähden me kansoina sodimme keskenämme? Ei tietysti muusta syystä kuin siitä, että me emme tahtoisuuvaita, että toiset olisivat yhtä onnellisia kuin me itse ja että toisilla olisi sama vapaus kuin meillä itsellämme. Ja tämän tietysti peitämme itseltämme sillä tavalla, että sanomme, ettemme tahdo että toiset ovat ilkeitä ja pahoja meille. Mutta me emme saa ilkeyttä ja pahuutta pois maailmasta, jos sitä aina vastustamme, vaan ainoastaan sillä tavalla, että itse koetamme lakata olemasta pahoja. Jos me koetamme lakata olemasta pahoja, silloinhan pahan summa vähentyy maailmassa. Jos koetamme kasvattaa itseämme hyvään päin kaikessa rakkaudessa, kaikessa puhtaudessa, kaikessa totuudessa, silloinhan myöskin rakkauden, puhtauden ja totuuden määrä ihmiselämässä maan päällä lisääntyy. Meidän ei tarvitse ollenkaan huolehtia niin paljon siitä, että toiset eivät saa olla pahoja, kuin siitä, että me itse olisimme hyviä, niin paljon kuin se on meidän vallassamme ja mahdollista on. Pyrkii voimme aina. Emme tietysti voi olla täydellisiä heti, mutta ihmisen tunnusmerkki ei olekaan vielä täydellisyys, vaan pyrkimys täydellisyteen. Jos ihminen lakkaa pyrkimästä, silloin hän myöskin

lakkaa tahtomasta olla ihminen. Hän ei silloin tahdo olla ihminen, niinkuin hänen pitäisi olla ja niinkuin hän on kutsuttu olemaan, jos hän ei tahdo pyrkiä eteenpäin kaikessa hyvässä. On kuin hän laiminlöisi inhimilliset etuoikeutensa, heittäisi ne pois tarpeettomina. Niin se on elämän silmissä, kuin hän heittäisi luotaan ihmeellisen etuoikeuden, jonka hän yksin on saanut – että hän voisi ihmisenä pyrkiä eteenpäin, henkisesti, sielullisesti kaikessa hyvässä. Hän yksin voi sen tehdä, sillä emme näe, että eläimet tietoisesti pyrkisivät henkisesti eteenpäin. Eläimillä ei ole sitä kykyä, mahdollisuutta ja vapautta; se on yksin ihmisellä. Ja sentähden, että ihmiselle yksin on annettu tällainen mahdollisuus pyrkiä eteenpäin kaikessa hyvässä, kaikessa totuudessa, kaikessa etevyydessä, kaikessa henkisessä kasvussa ja kulttuurissa, sentähden ihminen myöskin laiminlyö oman etuoikeutensa, oman esioikeutensa, jos hän ei itse mitään yritä, eikä pyri mihinkään henkisesti ja siveellisesti.

Mutta jätämme syrjään nyt nämä tällaiset mietelmät ja ajatukset, jotka kyllä itsessään ovat ikuisia, vaikka ne kylläkin voivat aiheutua ja nousta mieliimme enemmän jonakin määrättyinä hetkenä kuin toisena hetkenä. Nyt käännämme silmämme pois näistä asioista, jotka tällä tavalla koskevat meidän jokapäiväistä inhimillistä elämäämme ja koetamme katsella hengessämme jotain toista kysymystä, joka on yhteydessä meidän elämänymmärryksemme kanssa ja jossa kuvastuu meidän elämänymmärryksemme, jossa me totuudenetsijöinä olemme havainneet ja löytäneet semmoista, mikä voi olla meille suureksi lohdutukseksi ja opetuksiksi elämän koulussa, ja joka samalla on salattua, että eivät kaikki ihmiset yleensä ole siitä aivan tietoisia.

Ajattelin, että olisimme hengessämme viivähtäneet ja tarkastaneet tuota vanhaa ihmisen luomiskertomusta – ei nyt

aivan joka puoliosessa merkityksessä, ei sillä tavalla kuin koko kevät luentokauden kuluessa sitä aihetta käsittelimme, vaan rajoitetummin, vain meidän nykyisin ilmenneiden ihmisten kannalta.

Tuo vanha kaldealais-juutalainen luomiskertomus sanoo nimenomaan ihmisestä, että Jumala loi sen, ja se sanoo, että Jumala loi ihmisen mieheksi ja vaimoksi – mieheksi ja naiseksi. Lue me koulussa, kuinka Jumala ensin loi Adamin, ja me käsitämme sillä – saamme oppia koulussa –, että Jumala loi ensin miehen. Sitten Adam vaivutettiin uneen ja silloin Jumala loi, ottamalla Adamista jonkun osan, ottamalla luun hänen rinnastaan – siitä loi – Evan. Tällä tavalla Jumala loi Adamin ja Evan, ensimmäisen ihmisparin. Ja sillä tavalla on ihminen miehenä ja naisena, kahtena sukupuolena siis saanut leimansa, oikeutensa ja merkkinsä Jumalalta itseltään, heti luomisaamuna. Ja tosin kyllä, saamme kouluissamme sitten lukea ja oppia, kuinka nämä ensimmäiset ihmiset lankesivat syntiin. Mutta olivathan ne kuitenkin Jumalan kädestä tulleet ja Jumala oli luonut heidät omaksi kuvakseen – niinkuin sanotaan –, että tuo syntiinlankeemus, se vaikeus johon ihmiskunta sitten joutui, ei johtunut sitten Jumalasta, vaan ihmisen omasta lankeemuksesta. Jumala oli kyllä luonut heidät jollain tavalla mallikelpoisiksi ja täydellisiksi silloin alussa. Ja sitten tietysti meidän mieliimme ja sieluumme painautuu jonkunlainen sisäinen käsitys ja muisti siitä, että Jumala loi miehen ja naisen eli vaimon, ja tuossa nuo kaksi ovat valmiina, Jumalan kädestä lähteneinä, ja siis se on itsessään niin hyvin, että meidän elämämme täällä maan päällä, sehän olisi aivan erikoinen, kaunis ja luonnollinen, jos me pidämme kiinni tuosta, että Jumala loi miehen ja vaimon. Ja meistä ainakin nuorina, kun olemme saaneet tuon kuvan Jumalan luomistyöstä ja kun sitten nuoruudessamme herääme myöskin tietoisiksi siitä, että

meitä on miehiä ja naisia maan päällä, silloin nuoruudessamme meistä tuntuu, että elämä on jotain paradiisia – elämänhän täytyy olla onnea. Sillä jos minä nyt olen mies, niin minun pitää vain saada joku vaimo, jota rakastan – ja joka tietysti rakastaa minua – ja silloin ei voi olla mitään onnettomuutta, ristiriitoja ja vaikeuksia maan päällä, jos kerran kaksi löytää toisensa. Sentähden aina nuorina unelmoimme elämän onnesta, elämän harmoniasta, elämän kauneudesta . . . Elämä on niin ihmeellinen. Kun vaan löydän omani, silloin on kaikki hyvin: silloinhan täytyy olla onni maan päällä. Mikä voisi olla hätänä enää? Mitä siitä, jos meillä olisi joitain taloudellisia vaikeuksia, ja jos tulisi tauteja. Eiväthän ne mitään merkitse, jos meitä on kaksi ja rakastamme toisiamme. Silloinhan on kaikki hyvin ja elämäkysymyksen täytyy olla ratkaistu. Ja vielähän saamme oppia, että mies ja nainen ovat luotuja: he ovat lähteneet Jumalan kädestä juuri sitä varten, että ne jatkaisivat sukuaan ja lisääntyisivät maan päällä. Kaikki se, mikä ihmisessä on myöskin epämääräistä, voimakasta luonnonvoimaa, sukupuolivoimaa nuoruudessaan, kaikki se saa ratkaisunsa silloin, koska meidän tehtävämme on juuri kuunnella tuota luonnon ääntä sisässämme. Meidän tehtävämme on jatkaa sukua, ja koska se suvun jatkaminen ei voi olla mitään onnettomuutta, tuskaa ja kärsimystä, vaan sulaa riemua ja onnea. Tosin kyllä äiti lasta synnyttäessään kärsii kovia tuskia. Me ihmettelemme sitä luonnon järjestystä vähän, mutta muistamme, kuinka kerrotaan, että syntiinlankeemuksen jälkeen täytyi vaimon synnyttää vaivalla ja tuskalla. Olemme tottuneet siihen käsitykseen ja sanomme, että niin täytyy olla. Ei siihen voi mitään, että ihminen synnyttää tuskalla, mutta eläimet nähtävästi eivät synnytä niin suurella tuskalla – ja se sopii myöskin tuohon syntiinlankeemukseen. Mutta sitten me ihmettelemme, että luonnonkansoissa on semmoisia heimoja,

esimerkiksi intiaanit, jotka eivät synnytä millään tuskalla, vaan joiden äidit synnyttävät lapsensa aivan ilman vaikeuksia. Kuinka tuo on käsitettävä? Ovatko he ulkopuolella syntiinlankeemusta? – Me emme vaivaa päätämme semmoisilla kysymyksillä. Sanomme, että luonnollistahan on, että sivistyneet ihmiset vain synnyttävät tuskalla, mutta ehkä heidän riemunsa sinä hetkenä, kun lapsen siemen lasketaan maahan, on paljon suurempi kuin luonnonkansojen yksilöiden. Ehkä asiat tasaantuvat sillä, ja me jätämme sen asian. Jämme mieluummin viivähtämään vaan siinä käsityksessä, että Jumala loi miehen ja naisen sitä varten, että he olisivat onnellisia ja ylläpitäisivät ihmiskuntaa maan päällä jatkamalla ja lisäämällä sukua. Se vaikutelma, mikä meille jää aina nuoruudessamme, on juuri tuo, että jokin ihmeellinen onni piilee – ja sen täytyy piillä – juuri siinä, että Jumala loi meidät miehiksi ja naisiksi. Sitten kyllä tulee elämä itse jonkunlaisena ankarana ja iroonisena opettajana ja kouluttajana, ja näyttää meille, että asiat eivät ollenkaan ole niin yksinkertaisia ja helppoja. Me näemme surua, tuskaa ja kaikkia sielullisia vaikeuksia elämässä. Me koemme kaikkea rakkauden ja lemmen tuskaa, kaikkea sen aiheuttamaa mustasukkaisuutta ja muuta kärsimystä. Näemme mitä suurinta disharmoniaa ja epäsopua ympärillämme avioliitoissa. Näemme, että elämä maan päällä on itse asiassa hyvin kurjaa ja jäämme silloin ihmettelemään ja kysymään: onkohan sittenkin tuo kirous, joka niinsanotun syntiinlankeemuksen jälkeen – meille lapsena opetetun opin mukaan – lepää ihmiskunnan yllä, onkohan tuo kirous sitten suurempi, ehkä ainoa todellisuus maan päällä? Että olemme kirottuja, paradiisista ulosajettuja olentoja, ja että se on aivankuin nuoruuden haaveellista kuvitelmaa, että elämä maan päällä voisi olla paradiisia, että täällä voisi olla mitään harmoniaa, hyvyttä, rakkautta ja lempeyttä. Eihän sitä ole, sanoo

meille meidän kasvava ja kehittyvä järkemme. Mehän huomaamme, ettei mitään onnea ja harmoniaa ole. On ainoastaan ristiriitaa ja tuskaa maan päällä ja me olemme kirottuja olentoja. Kirouksen vallassa me olemme ja emme löydä ulospääsyä siitä kirouksesta. Ja meidän täytyy sen johdosta olla kuin susia toistemme kanssa – niinkuin vanha latinalainen sanalasku sanoo: "Homo homini lupus", ihmiset ovat ihmisille susia. Mitä siitä, jos olemme olevinamme pyhiä ja vanhurskaita; emme ole muuta kuin susia lammasten vaatteissa – niinkuin eräs suuri mestari sanoo. Kun joudumme epäilyksen valtaan, voimme sanoa itsellemme, että Jumalan kuva näkyy siinä, että olemme näin ilkeitä, koska hän ei sen parempaa elämää ole luonut maan päälle. Hänhän se Luojana loi ja huonoksi hän loi, kun ei voinut estää meitä lankeamasta. Huono Luoja, sanomme. Kunnioituksemme haihtuu. Luoja loi, mutta ei voinut estää lankeemasta meitä; että hänen kuvansa meni heti sirpaleiksi. Siitä ei tullut mitään. Ensimmäinen pieni omena puussa sai meidät lankeamaan pois Jumalasta. Huomaamme kyllä, että ei Mooseksen kirjassa puhuta mitään omenasta; siinä on ainoastaan puhuttu hedelmästä – se saattoi olla vaikka päärynä. Mutta meitä ihmetyttää joka tapauksessa, että Jumala loi meidät kuvakseen, että se oli huono tuo luomistyö, että se ei paremmin onnistunut. Ja heti epäilemme Luoja. Ei hän tainnut olla sen viisaampi. Hän koetti kuin mikä tahansa taiteilija, yritti savesta päätä ja ei siitä päätä tullut, vaan möhkäle – ja me olemme kaiketi niitä. Ja luonnollista on, että silloin kun järkemme on vähän kehittynyt, että mieluummin kallistamme korvamme niinsanotulle tieteelliselle selitykselle, että Jumalaa ei ole, eikä Jumala mitään luonut. Tässä on pitkä kehitysprosessi. Vähitellen on kehitytty. Ihminen ei ole edes minkäänlaisesta välimuodosta tullut. Apina on lähellä ihmistä, mutta kuuluu eläinkuntaan. Apina on

välimuoto ihmisen ja eläimen välillä, taikka myöhemmin on sanottu, että ihminen ja apina ovat molemmat samasta alkuisästä. Minkälainen lienee ollut se ensimmäinen ihmisolento, josta syntyi sitten apinat ja ihmiset. Me kallistamme siten mieluummin korvamme näille kehitysajatuksille. Ymmärrämme, että semmoisessa tieteellisessä näkökannassa, että kaikki elämä on kehittynyt jostain alusta pitkän prosessin kautta, siinä on paljon enemmän järkeä kuin että Luoja äkkiä loi huonon maailman. On paljon tyydyttävämpää ajatella, että kehitys ei ole päässyt vielä tämän pitemmälle. Kehitys on olemassa, mutta se ei ole päässyt pitkälle. Luultavasti kehitys menee eteenpäin ja saa lopulta aikaan onnellisemman ihmiskunnan. Se on suuri saavutus, että olemme näin pitkälle tulleet. Näin lohduttaa meitä ajatella yhteen aikaan. Tulemme materialisteiksi. Uskomme, että tämä näkyväinen kamppaileva luonto on saanut aikaan tällaisen tuloksen. Ja silloin kyllä ihmettelemme – kun emme ajattele enää, että Luojan pitäisi olla täydellisen, kun ajattelemme koko asian luonnollisesti, – että paljon on saanut luonto aikaan. Siinä on merkillinen laki; sattuman laki tai mikä lienee. Nimitämme sitä juuri kehityksen laiksi. Niinhän Darwin sanoo, että voimakkaimmat elämän taistelussa jäävät voitolle. Tuo laki vaikuttaa, että näin on päästy eteenpäin ja tultu tällaisiin tuloksiin. Ja silloin ihmettelemme ja myönnämme, että on merkillistä, että tuommoinen tähtiusva, jota voimme katsella kiikarien avulla, että se vuosimiljoonien, ehkä vuositriljoonien kuluessa saa aikaan lopulta tällaisen ihmiskunnan. Me täytymme jonkunlaisella kunnioituksella, mutta kun emme ole tottuneet ajattelemaan mitään henkisiä ajatuksia – koska lapsesta saakka olemme tottuneet ajattelemaan ulkonaisesti, muodollisesti asioita, – niin emme pääse sen pitemmälle. Me opimme pienestä pitäen, että Jumala on jokin semmoinen olento, joka

päittää, että minä nyt luon. Ja se käsitys on meidän sielumme pohjalla. Heti kun tulemme materialisteiksi ja emme usko mihinkään Luojaan, emme käsitä myöskään mitään henkeä. Olemme hyljänneet pois tarpeettoman Luojan ja meillä on koko ilmiöllinen elämä, maailma, joka kehittyy tähtiusvasta tämmöiseksi aurinkokunnaksi, jossa on keskustähtiä ja kiertotähtiä ympärillä ja niissä on elämää. Emme voi kieltää, etteikö toisissa kiertotähdissä olisi elämää niinkuin täällä; jollei samanlaista kuin täällä, niin toisenlaista, mutta tietysti niissä on elämää. Sillä on mahdotonta ajatella kehitystä luonnonvoimien kannalta, että monet pallot, yhtä täydelliset kuin tämä, olisivat jääneet ilman eläviä olentoja, ja ihmiset yksin maan päällä olisivat syntyneet eläviksi olennoiksi. Tietysti meidän järkemme materialisteinakin sanoo, että täytyyhän olla elämää toisillakin kiertotähdillä, ja silloin me saamme kyllä suuremosen käsityksen vähitellen tästä maailmankaikkeudesta, mutta aivan muodollisen, aineellisen. Henki, nimittäin tajunta noissa elävissä olennoissa on myöhempi ilmiö, fenomeeni, joka on vähitellen syntynyt myöskin kuin itsestään, ja on täydelleen aineellisuudesta riippuvainen, että se ei ole itsessään mitään. Sitten kyllä seuraa väsymys; kun emme jaksakaan ihastua siitä ihmeellisestä muutorikkaudesta, mitä näemme ympärillämme kosmoksessa, silloin alamme kysyä: eikö ole mitään tarkoitusta tällä kaikella? Se oli meistä niin merkillisen suuri voitto alussa, kun pääsimme koko Jumalasta, että huomasimme, ettei ole tarkoitusta, vain kehitys, eikä tiedetä, mihin se vie. Se oli niin vapauttavaa ja suuremoista. Me nauroimme semmoisille filosofeille ja ihmisille, jotka tahtoivat, että olemassaolossa ja ihmiselämässä olisi joku tarkoitus. Sillä meistä oli luonnollista, yksinkertaista ja selvää, että ihminen syntyi, eli ja kuoli samalla tavalla kuin perhonen syntyi, eli ja kuoli. Tarkoitus oli, että perhonen sai lentää sen päivän. Se oli semmoinen

fenomeeni ja samalla tavalla on ihminen sattuman tulos – yhdenlainen ilmiö, syntyi eli ja kuoli. Tuo oli tuntunut meistä hyvin ihmeelliseltä. Ei minun elämässäni ole mitään korkeampaa tarkoitusta. Ja varsinkin kun ihminen oli miehuuden iässä, tuntui, että hän on vapaa ja hän itse saa määrätä, mitä tahtoo tehdä. Hän ei ole minkään Jumalan vallan alainen, vaan hän on aivan vapaa olento. Se tunne täytti hänet silloin. Mutta sitten tuli kaamea tyhjiys eteen. Eikö tällä ole mitään tarkoitusta? Ehkä se tuli silloin, kun hän tuli sairaaksi, kadotti omaisuutensa tai rakkaan vaimonsa. Silloin hän pysähtyi ajattelemaan, hänen silmänsä menivät auki ja hän kysyi: mikä tarkoitus on tällä? Ja jos hän silloin muisti oman vanhan päätelmänsä, että ei elämällä voi olla mitään tarkoitusta, niin hänen sydäntään kirveli. Minkätähden kaikki piti mennä niin hullusti ja huonosti ja kaiken piti olla niin ilkeätä ja pahaa? Hän todella jäi silloin tuijottamaan elämäkysymystä. Häntä ei hengessään tyydyttänyt tuo, että ei ole mitään tarkoitusta elämässä, että hänen inhimillinen elämänsä on vaan kuin perhosen elämää. Se saattoi tuntua hänestä luonnolliselta silloin, kun hän oli terve, mutta kun onnettomuudet ja vaikeudet kohtasivat ja hän tunsu voimansa vähenevän, ei se silloin enää tuo maailmankatosomus tyydyttänyt häntä, vaan hän olisi suonut, että tällä kurjuudella olisi ollut joku tarkoitus. Paradiisi muuttuikin helvetiksi. Mitä varten tämä on? Sillä se on liian kurjaa, jos tuntevina, tahtovina ja ajattelevina olentoina olemme luodut tuskittelemaan ja kärsimään. Eikö tällä ole mitään tarkoitusta? Olemassaolo on kuin pahan hengen, pirun, aiheuttamaa, ja pääseekö siitä? Minä tapan itseni, sanoo hän sitten. Mutta takana on kysymys: pääseekö siitä sillä? Ja silloin hänelle kirkastuu aivan uusi kysymys: onko sittenkin olemassa ololla, elämällä olemassa jokin tarkoitus – ihmisenkin elämällä? Onkohan siinäkin, että ihminen täällä maan päällä on mies ja

nainen, joku tarkoitus? Se on liian kurjaa, jos tarkoitus on vain se, että ihmiskunta eläisi vaan kuin helvetissä ja jatkuisi. Minkätähden pitäisi helvetin ollenkaan jatkua? Minkätähden sitä ollenkaan jatketaan? Me olemme järkeviä olentoja, emme suvaitse semmoista. Silloin on parasta, että koko ihmiskunta tappaa itsensä sukupuuttoon, jos ei ole mitään tarkoitusta, vaan kaikki on olemassa tuskaa, kärsimystä ja helvettiä varten. On parempi olla silloin pessimisti, ei ainoastaan teoriassa, vaan käytännössä ja opettaa, että tappakaa itsenne, ja näyttää itse esimerkkiä. Koko ihmiskuntahan voisi silloin nauraa, että tuskat ovat silloin lopussa, kärsimykset ovat kaukana. Mutta siinä on silloin joku ihmeellinen ääni ihmisen sisässä, joka sanoo hänelle: ajattele, etsi vielä, älä vielä tapa itseäsi, älä kiroa Jumalaa, älä kiroa elämää! – Ihminen käyttää silloin semmoista kokonaiskäsitystä ilmentävää sanaa kuin elämä. Hän ei tahdo puhua Jumalasta. Jumala-sanassa on jokin teologinen sivumaku, joka ei miellytä häntä. Hän sanoo: minä uhmaan elämää, että tapan itseni, mutta mikä se on, joka sanoo sisässäni: ajattele vielä ja koeta elää vielä! Ja silloin ihminen tulee totuudenetsijäksi, kun hän sanoo, mutta minä tahdon päästä selvyyteen sittenkin siitä, onko tällä kurjuudella jokin tarkoitus. Emme ajattele enää, että elämä on leikkiä, vaan huomaamme, että elämän leikki on tuskaa ja kärsimystä. Ja silloin me kysymme: mikä on totuus ja onko jotain totuutta? Me tulemme totuudenetsijöiksi. Ja silloin – tavalla tai toisella se tapahtuu – ensimmäinen havainto, minkä teemme, on, että saamme heittää pois tuon materialistisen kieltämisen, tuon uskon paljaaseen aineeseen. Saamme nyt avata sielumme uudelle ajatukselle, uudelle uskolle ja uudelle näkökannalle. Tämä, jota nimitämme aineeksi, joka itsessään on yhtä salaperäinen kuin mikä muu tahansa, ei ole kuin toinen puoli elämästä, sillä toinen puoli on tajunta, toinen puoli henki. Henki on yhtä todellista

kuin aine. Tähän me tulemme ensin. Ken ties sanomme mieluummin "aine" sanan sijasta "tajunta", sillä ehkä me aivan tieteellisillä tutkimuksilla, päätelmillä ja filosofisilla ajatuksilla tulemme siihen, että, kun emme tiedä mitään aineesta, emme voi aineen suhteen päättää muuta kuin että se itsessään on jotain tajuntaa, koska ainetta itsessään ei ole olemassa. Tieteellisyyden viimeinen tulos on, että ainetta ei ole olemassa – ei ole siinä merkityksessä kuin olemme ennen kuvitelleet. Tieteellisesti kun päästään kiinni atomeista, joista maailma on kokoonpantu, niin nuo atoomit haihtuvat tieteellisten havaintojen edessä voimapeiteiksi, voimiksi. Ja mitä on voima? Sehän on jotain semmoista, jota emme osaa enää määritellä, sillä jos rupeamme ajattelemaan voimaa, niin on aivan lähellä seuraava ajatus: onko voima jotain itsessään olevaa sokeata, vai onko siinä jotain järkeä? Onko voima ehkä itsessään jotain järkeä, ajatusta. Kun katselemme tätä luontoa ja voimain temmellystä luonnossa, huomaamme itse asiassa, että nämä voimat toimivat luonnossa aivan järkiperaisesti. Ei mitään sattumaa ole. Ne voimat ovat kuin ajatuksen ilmennyksiä. On kuin suuri järjestys olisi takana. Eihän maailmankaikkeutta olisi voitu nimittää Kosmokseksi, järjestykseksi, ellei olisi todettu, että siinä on järkeä. Siis se voima, joka tieteellisten tutkimusten nojalla on ainoa todellisuus, on järjen ilmennystä. Se itse on järkeä, tai järkeä on sen takana. Ajatus, henki, tajunta on sen takana. Ei ole mitään sattumaa tässä maailmankaikkeudessa, vaan kaikki näkyy olevan ajatusta, järjestystä, järkeä, henkeä. – Ja kuka ties me silloin vielä otamme askeleen eteenpäin ja kysymme itseltämme: eikö tuo tajunta, tuo henki, sitten ole myöskin semmoinen, että me voimme sitä määritellä määrätynlaisilla määritelmillä? Eikö se ole hyvä? Eihän siinä voi olla mitään ristiriitaa, jos on henki yksin kaiken takana. Jos on henki, tajunta kaikkien järkevien ilmiöiden takana ja se on

yksi. Eikö siinä ole ikuinen harmonia. Eikö se itsessään ole sitä, mitä nimitämme hyväksi, totuudeksi. Totuus ei ole ristiriidassa itsensä kanssa. Koko olemassaolon takana voi olla semmoinen salaisuus, että siinä on henki, joka on hyvyys, totuus, rakkaus, kauneus, puhtaus – kaikki mitä me voimme ylevintä kuvitella, ja meidän tulemme silloin itse asiassa takaisin vanhaan Jumalaan. Tosin Jumala nyt ei ollut enää mikään Luoja, semmoinen olento, joka sormen viittauksella, tai kädellä maasta tomua ottaen, loi, – vaan nyt Jumala silloin tuli semmoiseksi nimeksi sille tajunnalle, hengelle, johon mahtuu ja uppoutuu kaikki ylevimmät filosofiset, tieteelliset ja moraaliset käsitykset, mitä meillä voi olla. Jumala tuli nyt todellisuudeksi uudella tavalla. Jumala ei enää ollut mikään suuri personallinen olento jossain taivaissa, vaan Jumala oli nyt se ainoa elämä, joka on kaiken takana ja joka elämä itsessään on henki, tajunta, järki ja siten kaikki moraalinen tahto. Se tuli nyt Jumalaksi, ja silloin kun me tulimme totuudenetsijöinä tähän kohtaan, me kävimme käsiksi pyhiin kirjoihin, kävimme käsiksi maailman uskontoihin. Me menimme kaikkien suurten henkisten opettajien luo ja kysyimme heiltä: mitä te tiedätte Jumalasta? – Ja silloin me otimme tämän niinsanotun Vanhan Testamentin, tuon Mooseksen kirjan, tuon vanhan kaldealais-juutalaisen luomiskertomuksen ja rupesimme sitä pohtimaan, lukemalla sieltä täältä, mitenkä ihminen luotiin. Sillä siihenhän tähtäsi meidän kysymyksemme: mitä varten me olemme olemassa? Onko mitäänärkeä siinä, että me olemme miehinä ja naisina olemassa? Sitähän me kysyimme. Nyt me olimme ensin hengessämme tulleet vakuutetuiksi siitä, että Jumala on. Ja koska kerran Jumala on, silloin arvatenkin on myös tarkoitus olemassaoloon. Mikä on nyt silloin miehen ja naisen tarkoitus? Mitä varten me olemme olemassa tämmöisinä kuin olemme? Kuinka tämä meidän olemassaolomme ja

elämämme tämmöisinä olentoina on käynyt mahdolliseksi? Ja me tunnemme ikäänkuin sisässämme ja saamme myöskin kuulla kaikilta opettajilta – tunnemme sisässämme myöskin sen oikeaksi sentähden, että uskomme Jumalaan –, että ihminen myöskin on henkiolento. Ja sehän lankesi itsestään, koska ainetta ei ole. Vaikka me olemme aineellisia ilmiöitä, tämmöisiä ruumiillisia olentoja, jotka tässä tämmöisessä näkyväisessä aineellisessa maailmassa elämme ja olemme aineolentoina, niin kuitenkin tämä aineellisuus ei ole mitään todellisuutta. Sitä ei ole olemassa tämmöisenä. Mekin ihmisinä olemme jonkunlaisia voimaolentoja – ja voima on ajatusta, henkeä, järkeä. Siis me ihmisetkin olemme ajatus-, järki-, tunne-olentoja. Sen tunnemmekin. Olemme vielä enemmän: olemme henkiolentoja, Jumalan kaltaisia. Kaikissa pyhissä kirjoissa sanotaan: ”Ihminen on luotu Jumalan kuvaksi“. Ihminen on Jumalasta lähtenyt: hän on samaa olemusta kuin Jumala – niinkuin vanhassa Intiassa sanottiin. Silloin on selvää, että ihminenkin on henki. Hän on henkiolento. Samalla hän tuntee itsensä kyllä yksilölliseksi olenoksi; hän ei ole samaa kuin suuri Jumala, mutta on siitä lähtenyt – niinkuin sanotaan myöskin kristinuskossa. Hän on Jumalan poika, Jumalan lapsi, Jumalan tytär. Tämän voi ihminen tuntea. Hän on siis Jumalasta lähtenyt, Jumalan synnyttämä, suuren elämän synnyttämä; samaa olemusta kuin se suuri elämä. Mutta täällä hän on ilmennyt tämmöisenä olentona, miehenä tai naisena. Ja hän kysyy: mikä tarkoitus on tällä? – Silloin hän tulee esimerkiksi tämän ensimmäisen Mooseksen kirjan ääreen ja lukee siitä tuon kertomuksen: ”Ja Jumala sanoi: 'tehkäämme ihminen meidän kuvaksemme, meidän muotomme jälkeen; ja he vallitkoot kalat meressä ja taivaan linnut, ja karjan ja koko maan, ja kaikki, jotka maalla matelevat.' – Ja Jumala loi

ihmisen omaksi kuvaksensa, Jumalan kuvaksi Hän hänet loi: mieheksi ja vaimoksi Hän loi heidät.“

Me luemme tämän ja sitten toisessa luvussa, kun Adam oli yksin, hänet vaivutettiin uneen ja Eva luotiin. – Ja me kysymme: kuuluvatko nämä molemmat luomiskertomukset yhteen – jotka ovat eri kertomuksia – sillä tavalla, että ovat jatkoa toisilleen? Ja silloin meidän tekee mieli tutkia myöskin alkutekstiä, ja silloin huomaamme, että tässä itse asiassa onkin kaksi kertomusta. Ensimmäisessä luvussa on niinsanottu elohistinen luomiskertomus, toisessa ja seuraavissa niinsanottu jehovistinen. Minkätähden nimitetään tällä tavalla näitä eri kertomuksia? Sentähden, että se sana ”Jumala“, jota käytetään hebrealaisessa alkutekstissä, ensimmäisessä luvussa on ”Elohim“, ja taas se, jota käytetään toisessa ja toisissakin on ”Jahve“ kirjoitettuna, ja jonka juutalaiset lukevat ”Adonai“, Herra. On kahdesta eri Jumalasta puhe.

Ensi sunnuntaina tahdomme lähteä tarkastamaan toiselta puolen tätä elohistista kertomusta ihmisen luomisesta ja toiselta puolen jehovistista. Ja silloin saamme vähitellen vastauksen tähän polttavaan kysymykseen: mitä varten olemme täällä miehinä ja naisina? Mikä on sen tarkoitus?

pikakirj. Reino Kuosma

Esitelmä on julkaistu kirjassa *Salaperäinen ihminen*, 1960.